

De opkomst en dreiging van ISIL een *Intelligence Failure*?

De rol van de Amerikaanse overheid en inlichtingendiensten nader bekeken.

Bachelor Scriptie
Nederlandse Defensie Academie
11-05-2017 te Breda
Jeroen Strikkers
Begeleider: Dhr. De Graaff

Samenvatting

Wat hebben de regering Obama en de Amerikaanse inlichtingendiensten gedaan om de dreiging en opkomst van ISIL te onderkennen? Aan de hand van de theorie van de *Intelligence Cycle* wordt nader bekeken welke rol de regering Obama en de Amerikaanse inlichtingendiensten hierin hebben gespeeld. Door middel van het bestuderen van zowel wetenschappelijke literatuur als artikelen uit kwaliteitskranten wordt getracht om deze rol te verduidelijken. Het eerste hoofdstuk is het theoretisch kader van dit onderzoek. Het tweede hoofdstuk geeft een overzicht van de organisatie ISIL en waar deze zijn oorsprong vindt. ISIL is een meedogenloze organisatie die zich richt op het vestigen van een Islamitische Staat in het gebied waar zich nu Syrië en Irak bevinden. De organisatie verwerpt het oude Sykes-Picot verdrag en streeft na om alle (Soennitische) moslims met elkaar te verbinden. De ongelovigen moeten daar volgens ISIL voor boeten. Aan de hand van het gedachtengoed van Al-Zarqawi en Al-Baghdadi is de organisatie groot geworden. Het derde, vierde en vijfde hoofdstuk is het analysegedeelte van dit onderzoek en richt zich op het weergeven van de rollen die zowel de regering Obama als de inlichtingendiensten gespeeld hebben. De inlichtingendiensten hebben zowel een historische rol gespeeld in de opkomst en dreiging van ISIL als het wel tijdig onderkennen van de organisatie, maar die informatie niet hebben kunnen doorspelen naar de regering Obama. De inlichtingendiensten hebben door de jaren heen door middel van verschillende operaties in zowel Syrië als Irak er mede voor gezorgd dat er een voedingsbodem voor ISIL kon ontstaan. Door bijvoorbeeld wapenleveranties aan verschillende groeperingen in het Sovjet tijdperk en Irak oorlog zijn er diepe sporen achter gelaten onder de lokale bevolking. Daardoor ontstonden er bepaalde anti Amerikaanse gevoelens in de regio. Ook het overbrengen van de verzamelde data aan de overheid is niet goed tot zijn recht gekomen. Uit verschillende bronnen die dichtbij de inlichtingendiensten stonden wordt duidelijk dat deze op de hoogte waren van de dreiging van ISIL, maar gefaald hebben om deze op een juiste manier over te brengen naar de regering Obama. Tenslotte hebben de Amerikaanse inlichtingendiensten volgens sommige bronnen geredigeerde *intel* geleverd aan de beleidsmakers, wat indruist tegen de principes van de *Intelligence Cycle*. Data die aangeleverd wordt aan de beleidsmakers moet altijd vrij van een oordeel zijn, om de beleidsmakers een zo onafhankelijk mogelijke conclusie te laten trekken. De regering Obama heeft nagelaten om op de juiste manier in te grijpen wanneer hier om gevraagd werd. Zoals eerder vernoemd hadden de inlichtingendiensten zicht op ISIL, maar Obama, mede door zijn visie op buitenlands beleid, besloot om niet meteen actie te ondernemen. Mede hierdoor kon ISIL groter en gevaarlijker worden dan de Amerikanen ooit hadden kunnen denken. Wat Obama kwalijk te nemen is dat een eenduidig beleid uitbleef als reactie op de dreiging van ISIL. Concluderend kan men stellen dat er aan beide kanten fouten zijn gemaakt en dat betere samenwerking tussen beide partijen tot

een gerichtere aanpak van ISIL had kunnen leiden. Wanneer er van beide kanten beter gecommuniceerd was zou een gerichtere aanpak tegen de dreiging van ISIL een logisch gevolg zijn. Waarschijnlijk had men ISIL niet daadwerkelijk kunnen stoppen, maar het gevaar wel enigszins kunnen indammen.

Summary

What did the government of Obama and US intelligence services do to recognize ISIL's threat and emergence? With the Intelligence Cycle theory this thesis tries to find out which role the government of President Obama and the US intelligence services have played in this. By studying both scientific literature and quality articles, I try to clarify this role. The first chapter is the theoretical framework of this research. The second chapter gives an overview of the organization ISIL and where it originated. ISIL is a relentless organization focused on establishing an Islamic state in the area of Syria and Iraq. The organization rejects the old Sykes-Picot treaty and strives to connect all (Sunni) Muslims. According to ISIL, the non-Muslims must pay for their unbelief. Because of Al-Zarqawi and Al-Baghdadi's ideas ISIL has grown as an organization. The third, fourth and fifth chapter is the analysis section of this research and focuses on showing the roles played by both Obama and America's intelligence agencies. The intelligence services have played a historical role in the emergence and threat of ISIL. The intelligence services have failed to pass collected data to the Obama government. Throughout the years, intelligence services have led to the creation of a nutritional basis for ISIL through various operations in both Syria and Iraq. For example, arms deliveries to different groups in the Soviet era and the Iraq war left deep traces among the locals. As a result, there were some anti-American feelings in the region. Also the transfer of the collected data to the government has not come true. From various sources that were close to intelligence services, it became evident that they were aware of ISIL's threat, but failed to transfer them appropriately to Obama's government. Finally, according to some sources, US intelligence services have delivered edited intelligence to policy makers, contrary to the principles of the Intelligence Cycle. Data provided to policy makers must always be free from a judgment to make policy makers as independent as possible. The Obama government failed to intervene properly when asked. As mentioned earlier, intelligence services had a view on ISIL, but Obama, partly because of his vision on foreign policy, decided not to take immediate action. As a result, ISIL could become bigger and more dangerous than the Americans could ever have imagined. President Obama's Government has failed to produce a clear policy related to ISIL. In conclusion, it can be said that mistakes have been made on both sides and that better cooperation between both parties could have led to a more targeted approach of ISIL. If both sides would have communicated better, a more targeted approach to ISIL's

threat would have been a logical consequence. Probably, one could not really have stopped ISIL, but could have prevented some of the risks.

Inhoud

Inleiding	7
Hypothese en doel	9
Relevantie	10
Methode onderzoek	12
Theoretisch kader	14
De Intelligence Cycle	14
Intelligence Failure	17
Irak oorlog	17
9/11 attacks	17
ISIL	19
Ontstaansgeschiedenis ISIL	19
De rol van al-Qaeda	20
De rol van al-Zarqawi	20
De rol van al-Baghdadi	22
Strijdende partijen in conflict	23
ISIL	23
Iraakse regering	23
Syrische regering	23
Coalitie onder leiding VS	23
Rusland	23
Turkije	24
Koerden	24
Operatiegebied ISIL	25
Rol van de Amerikaanse inlichtingendiensten	27
De CIA nader bekeken	27
Analyse van de rol van de CIA	29
De historische rol van de CIA in het Midden-Oosten	29
<i>Intelligence community versus beleidsmakers</i>	31
De rol van de Amerikaanse overheid	34
Profielschets president Obama	34
Analyse Amerikaanse overheid	35
<i>Intel genegeerd?</i>	38
Synergie	40
Conclusie	41

Reflectie.....	43
Literatuurlijst.....	44

Inleiding

Op 29 september 2014 verscheen de volgende bewering van president Barack Obama in de *New-York Times*: “President Obama fueled the debate in an interview broadcast over the weekend when he said that intelligence agencies had underestimated the peril posed by the Islamic State, also known as ISIS or ISIL.”(Baker&Schmitt,2014)

In 2014 bereikte ISIL een hoogtepunt op het gebied van veroverd grondgebied en het bedreigen van de leefomgeving van de inwoners van Syrië en Irak.(Baker&Schmitt,2014) Obama werd gevraagd hoe het toch kon gebeuren dat ISIL zulke grote vormen had aangenomen onder zijn presidentschap.

Een respons van de Amerikaanse veiligheidsdiensten bleef niet uit. Een senior *intelligence* official van de CIA vertelde het volgende: “Some of us were pushing the reporting, but the White House just didn’t pay attention to it,” said a senior American intelligence official. “They were preoccupied with other crises,” the official added. “This just wasn’t a big priority.” (Baker&Schmitt,2014)

Deze twee citaten brengen een interessant fenomeen aan het licht. Beide partijen, zowel het Witte Huis als de inlichtingendiensten, proberen elkaar de schuld te geven van het niet tijdig onderkennen van de opkomst van ISIL. Deze tweestrijd leidde tot een fel debat tussen de twee partijen over de schuldvraag, terwijl deze in essentie aan dezelfde kant behoren te staan. *Intelligence* is namelijk bedoeld als ondersteuning van beleid en omgekeerd vloeit er uit beleid nieuwe vraag voort naar *intelligence*.

Niet alleen de inlichtingendiensten en Obama waren onderdeel van dit debat, ook de tegenstanders van de Democraten, de Republikeinen, gingen in op datgene wat Obama in het interview gezegd had: “This was not an intelligence community failure, but a failure by policy makers to confront the threat,” said Representative Mike Rogers, Republican of Michigan and chairman of the House Intelligence Committee. (Baker&Schmitt,2014)

De omvang van het probleem en relevantie voor de Amerikaanse politiek was groot te noemen. Het is voor een president geen gemeengoed om op deze manier zijn inlichtingendiensten aan te vallen. Juist vanwege de innige relatie die deze zouden moeten hebben op basis van verwachting. Aan de andere kant is het zeker niet gebruikelijk om als inlichtingendienst de ‘baas’ in eigen persoon publiekelijk af te vallen.

Uiteindelijk in 2016, vlak voor het einde van zijn presidentschap, herhaalde Obama dat hij ISIL niet had zien aankomen in een interview met CNN : “The ability of ISIL to not just mass inside of Syria, but then to initiate major land offensives that took Mosul [in Iraq], for example, that was not on my intelligence radar screen.” (Obama, 2016)

Obama gaf, wanneer er gevraagd werd naar hoe het kon dat Islamitische Staat zich zo heeft kunnen ontwikkelen, de schuld aan zijn inlichtingendiensten voor het niet onderkennen van het ontstaan van ISIL. De harde toon die Obama hierbij aansloeg is typerend voor de frustratie over het niet slagen van dit deel van het buitenland beleid onder zijn presidentschap. ISIL is in de jaren dat Obama aan de macht was gegroeid van een kleine speler op het wereldtoneel tot een zelfvoorzienende organisatie die menige overheid angst aan jaagt.(Williams,2016) Obama stipt tijdens dit interview dan ook een pijnlijk punt aan voor zowel nationale overheden als inlichtingendiensten.(Indyk et al,2012:29-43) Had ISIL niet voorkomen, of beter verwoord, onderkend kunnen worden door de Amerikaanse veiligheidsdiensten en instanties? Of is het politieke nalatigheid geweest van de president zelf om adequaat te handelen toen de situatie daarom vroeg? Obama noemt hier dus het ontstaan van ISIL direct een *Intelligence Failure*.

In dit onderzoek zal de focus niet alleen liggen op het niet tijdig onderkennen van ISIL in de beginfase van de organisatie door de regering Obama en de inlichtingendiensten, maar ook op de dreiging die ISIL tot het einde van de regeerperiode van Obama heeft geuit. Het is van belang om dit mee te nemen aangezien de opkomst van ISIL en de dreiging die daarna vanuit de organisatie kwam direct met elkaar in verband staan. Ook hoe de regering Obama en de inlichtingendiensten hier op gehandeld hebben is daarom interessant om te onderzoeken en kan dus niet ontbreken in dit onderzoek.

Om te onderzoeken wie van de twee partijen, Obama of de Amerikaanse inlichtingendiensten, verantwoordelijk kan worden gehouden voor het niet tijdig onderkennen van ISIL, maakt dit onderzoek gebruik van het concept van de *Intelligence Cycle*. Dit is een cyclus die het proces beschrijft om van rauwe data tot *finished intelligence* te komen die kan worden geleverd aan beleidsmakers. Deze beleidsmakers gaan vervolgens over tot het maken van beleid en actie. De cyclus bestaat uit de volgende vijf stappen: *Planning and Direction, Collection, Processing, Interpretation* en *Dissemination*.(Hugh-Wilson,2016:55) Vooral de eerste en laatste stap in de cyclus, de vraag naar welke data er gezocht moet worden en het overbrengen van het eindproduct naar de beleidsmakers, is van belang in dit conflict.

In de eerste fase, *Planning en Direction*, schetsen beleidsmakers een kader voor de inlichtingendiensten waarin bepaalde data gezocht moeten worden. In relatie tot dit onderzoek is deze fase belangrijk, omdat hier gekeken kan worden of de politiek het probleem überhaupt wel heeft geïdentificeerd en er genoeg belang aan heeft gehecht.

De laatste fase, *Dissemination* is eveneens van belang in relatie tot dit onderzoek. In deze fase wordt namelijk de vertaalslag gemaakt die noodzakelijk is voor het vormen van beleid. Hierin is ook het antwoord te vinden waar het is fout gegaan. Heeft Obama daadwerkelijk gelijk door te stellen dat de inlichtingendiensten niet goed werk hebben geleverd? Of hebben de inlichtingendiensten wel gedaan wat er gevraagd werd, maar was er sprake van politieke onwil om het probleem aan te pakken?

Hypothese en doel

Het doel van deze scriptie is om een verklaring te zoeken voor het niet tijdig onderkennen van de opkomst en dreiging van ISIL door de Amerikaanse overheid en inlichtingendiensten. Naar aanleiding van de discussie die is ontstaan over de schuldvraag binnen de Amerikaanse overheid, lijkt het mij interessant om met een verklaring te komen hoe het mogelijk is dat ISIL niet tijdig kon worden onderkend. Om dit doel te bereiken dient de vraag beantwoordt te worden of het zoals eerder benoemd, een *Intelligence Failure* is dat ISIL niet tijdig onderkend is door de inlichtingendiensten of dat er sprake is van politieke nalatigheid door de regering van Obama.

De volgende deelvragen worden hierbij onderscheiden:

- Wat is een *Intelligence Failure*?
- Uit welke elementen bestaat een *Intelligence Cycle* en welke zijn van belang voor dit onderzoek?
- Wat is ISIL en uit welke elementen bestaat deze organisatie?
- Wat voor rol hebben de Amerikaanse inlichtingendiensten gespeeld ter onderkenning van de opkomst en dreiging van ISIL?
- Wat voor rol heeft de Amerikaanse overheid gespeeld ter onderkenning van de opkomst en dreiging van ISIL?

Om die hoofd- en deelvragen te kunnen beantwoorden wordt de volgende hoofdstukindeling gebruikt: Het eerste hoofdstuk zal antwoord geven op de vraag wat een *Intelligence Failure* inhoudt en uit welke elementen een *Intelligence Cycle* bestaat. Verder zal de focus komen te liggen op de elementen die het meest van belang zijn voor het onderzoek. Dit hoofdstuk kan beschouwd worden

als het theoretisch kader van deze scriptie. Het tweede hoofdstuk spitst zich toe op de vraag wat de opkomst van ISIL al dan niet kan verklaren. Tevens komen hier kort de ontstaansgeschiedenis en belangrijke actoren van ISIL naar voren. Dit is om de lezer een overzicht te geven van wat er bedoeld wordt als er over ISIL gesproken wordt. Het derde hoofdstuk geeft antwoord op de vraag wat voor rol de Amerikaanse inlichtingendiensten hebben gespeeld ter onderkenning van de opkomst en dreiging van ISIL. Hier zal onderzocht worden of er fundamentele fouten zijn gemaakt door een van de Amerikaanse inlichtingendiensten. Hoofdstuk vier richt zich op het beantwoorden van de vraag of de regering van Obama niet op een adequate manier heeft gereageerd op basis van de aangeleverde *intel* van zijn eigen inlichtingendiensten. Kortom dat er sprake was van politieke nalatigheid. Het laatste hoofdstuk zal zich richten op het synchroniseren van hoofdstuk drie en vier om de twee verschillende aspecten die hierin besproken worden bij elkaar te brengen. Tenslotte volgt de conclusie.

Relevantie

In het kader van wetenschappelijk onderzoek is er veel geschreven over zowel de opkomst van ISIL als het buitenlands beleid van Amerika en de activiteiten van de inlichtingendiensten over heel de wereld. In het debat zijn twee verschillende bronnen te onderscheiden, namelijk wetenschappelijke bronnen en onderzoeksjournalistiek door voornamelijk Amerikaanse (kwaliteits) kranten. In de wetenschappelijke bronnen zijn er twee kampen te vinden. Het ene kamp spreekt zich uit ten faveure van Amerika en stelt dat de opkomst en dreiging van ISIL niet te voorkomen was. Aan de andere kant staan de meer buitenlandse (niet)-wetenschappelijke bronnen die de schuld proberen te leggen bij de Amerikaanse inlichtingen diensten. Deze beweringen leggen direct een link tussen de CIA en ISIL. Dit zijn bronnen die vooral uit moslimlanden komen. Denk hierbij aan verschillende stukken op bijvoorbeeld *al-Jazeera*. Deze beweringen worden echter niet serieus genomen door de wetenschap wegens gebrek aan direct bewijs. Ik zet ook mijn vraagtekens bij de betrouwbaarheid van deze bronnen. Toch neem ik de andere kant van het verhaal mee in dit onderzoek om beide kanten van het verhaal te belichten. Deze bronnen worden dus vooral gebruikt om een tegenhanger van het 'Westerse' verhaal te presenteren aan de lezer van dit onderzoek. Ik ben mij er dus terdege van bewust en zet zoals eerder vermeld ook mijn vraagtekens bij de betrouwbaarheid van deze bronnen. Het is belangrijk deze bronnen dus ook als toevoeging te zien op de wetenschappelijke bronnen.

In wetenschappelijke *journals* als *Foreign Affairs*, *World Affairs* en *Intelligence and National Security* wordt vooral gefocust op de vraag hoe ISIL in een relatief kort tijdsbestek heeft kunnen ontstaan onder de radar van de hele wereld zonder dat er ingegrepen werd. Sinds 2014 zijn er vele artikelen verschenen in Amerikaanse kwaliteitskranten als de *New-York Times*, *Boston Globe* en *The*

Washington Post waarin journalisten als Eric Baker en Peter Schmitt het probleem dat tussen de inlichtingen diensten en de regering van Obama is ontstaan uitvoerig beschrijven. Hier wordt echter maar gedeeltelijk onderzocht bij wie de schuldvraag uiteindelijk ligt. Het is tot op heden meer gebleven bij beschuldigingen over en weer op een oppervlakkig niveau, dan dat er daadwerkelijk iemand met een antwoord is gekomen op de vraag wie er op dit punt 'schuldig' is.

Naar mijn mening wordt er in dit soort artikelen niet diep genoeg ingegaan op de problematiek die ontstaan is door de dreiging die uitgaat van ISIL. Dit onderzoek probeert deze lacune enigszins te dichten door zowel de uitspraken van president Obama als de inlichtingendiensten kritisch te bekijken en te toetsen aan de hand van relevante elementen van de *Intelligence Cycle*. Tenslotte is het interessant om te zien dat niet alleen Obama kritisch is op het werk van de Amerikaanse inlichtingendiensten. De 45^e president van Amerika, Donald Trump, is eveneens zeer kritisch op het handelen van de inlichtingendiensten op het gebied van ISIL. Dit geeft aan dat het debat tussen de huidige president van Amerika en de inlichtingendiensten nog steeds zeer levend is. (Lawler & Alexander, 2017)

Dit onderwerp is dus nog steeds erg actueel en haast automatisch relevant voor aan Defensie gelieerd personeel en degenen die zich bezighouden met Internationale Relaties en veiligheid. ISIL heeft in een paar jaar haar stempel weten te drukken op het wereldtoneel. Verschillende staten hebben geprobeerd ISIL te verdrijven van haar grondgebied in Syrië en Irak. Hoewel er progressie geboekt wordt, is het tot op heden niemand gelukt om de organisatie volledig te verdrijven. De Amerikanen hebben onder Obama hun positie van wereldpolitie op het spel gezet. Rusland en Turkije zijn in dit gat gesprongen en hebben de Amerikanen voor het eerst in decennia buitenspel gezet bij vredesonderhandelingen over Syrisch grondgebied waarop ISIL een grote rol speelt. (de Cooker, 2016)

Ik beseft dat de focus in dit onderzoek vooral op de westerse zijde van het conflict ligt. Helaas is de beschikking over bronnen uit andere, vooral oostelijke werelddelen, te beperkt om de andere kant van het verhaal ook in dit onderzoek mee te nemen. Daarbij komend beheers ik geen Arabisch of andere talen in die richting, dat beperkt mijn zoektocht naar bronnen vooral tot Engelstalige of Nederlandstalige bronnen. De keuze voor de focus op westers georiënteerde bronnen is dus noodzaak.

Methodie onderzoek

Verschuuren en Doorewaard (2007) onderscheiden in hun boek over het ontwerpen van een onderzoek een aantal vormen van onderzoeksstrategieën. Dit onderzoek maakt gebruik van het bureauonderzoek. Deze vooral kwalitatieve onderzoeksstrategie sluit naar mijn mening het best aan bij dit onderzoek. Hier is voor gekozen, omdat er in dit onderzoek vooral antwoord moet worden gegeven op de hoe en waarom vraag. Ook heeft de onderzoeker bij dit type strategie snel de beschikking over de data. Nadeel van dit type onderzoek is dat er geen direct contact is tussen onderzoeker en bron.

Onderdeel van het bureauonderzoek is de methode literatuuronderzoek. Dit is een kwalitatieve onderzoeksmethode. Hier is voor gekozen, omdat een kwalitatief onderzoek gericht is op het verkrijgen van informatie over wat er speelt en het waarom daarachter. De onderzoeksmethode richt zich op diepgaande informatie door verder in te gaan op achterliggende motivaties, meningen, wensen en behoeften. Naar mijn mening sluit deze methode het beste aan bij het beantwoorden van de vraagstelling. Het is in dit onderzoek van belang dat door middel van het bestuderen van verschillende soorten literatuur duidelijk wordt wat voor rol Amerikaanse inlichtingendiensten hebben gespeeld bij de onderkenning van ISIL.

Bij zulk kwalitatief onderzoek worden normaliter vier fases onderscheiden. De eerste fase bestaat uit het analyseren en afbakenen van de hoofd en deelvragen. Vervolgens, in de tweede fase, wordt er getracht om te bepalen welke informatiebronnen het meest relevant zijn in relatie tot de opgestelde vraag. De derde fase bestaat uit het extraheren van alleen relevante informatie uit de geselecteerde informatiebronnen. Tenslotte bestaat de vierde fase uit het grondig analyseren van de beschikbare bronnen, waarna uiteindelijk een conclusie wordt getrokken (Baarda, de Goede en Teunissen, 2005: 300-301)

De bronnen die gebruikt zijn voor deze scriptie zijn hoofdzakelijk secundaire bronnen. Hierbij moet gedacht worden aan publicaties in wetenschappelijke tijdschriften, boeken en websites. Bijvoorbeeld bronnen als de *New-York Times*, *Washington Post*, *Boston Globe* en wetenschappelijke publicaties als in *Foreign Affairs*. Deze bladen en tijdschriften staan bekend als gezaghebbend in het vakgebied waarin zij opereren. Verder is hiervoor gekozen om tot een zo groot mogelijk scala aan relevante literatuur te komen voor het onderzoek. Daarnaast is er getracht om niet alleen eenzijdige bronnen te gebruiken. Dat houdt in dat er niet alleen gekozen is voor Amerikaanse publicaties, maar ook voor publicaties of artikelen van 'buitenstaanders'. Hier is voor gekozen om beide kanten van het spectrum mee te nemen, dus niet alleen de misschien eenzijdige berichtgeving vanuit Amerikaanse hoek.

De andere kant van het spectrum zijn artikelen uit niet Amerikaanse wetenschappelijke tijdschriften of kranten. Om de balans te bewaren bevat deze scriptie dus ook bronnen die kritiek leveren op Amerikaans beleid omtrent ISIL.

Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden gebruikte begrippen en concepten nader uitgewerkt en van enige context voorzien. Hierin komt de *Intelligence Cycle* naar voren als ook wat het begrip *Intelligence Failure* precies inhoudt. Verder zal uitgediept worden welke elementen in dit onderzoek belangrijk zijn voor het gekozen onderwerp.

De Intelligence Cycle

“The Intelligence Cycle is the process of developing raw information into finished intelligence for policymakers to use in decisionmaking and action. There are five steps which constitute the Intelligence Cycle.” (Hugh-Wilson,2016:55-56)

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van het concept *Intelligence Cycle* zoals Wilson dit in zijn boek *On Intelligence* hanteert. Wilson onderscheidt, zoals in het citaat beschreven, vijf verschillende elementen die bijdragen aan het voltooiën van zo’n cyclus. Deze vijf elementen zullen nu verder worden beschreven en uitgewerkt.

In de eerste fase van de *Intelligence Cycle, Planning and Direction*, misschien wel de belangrijkste van allemaal, worden de lijnen uitgezet door een beleidsmaker om inzichtelijk te krijgen wat voor soort data er vergaard moeten worden. Tevens wordt er naar gekeken hoe deze data dan verkregen moet worden. Het is zowel het begin als het eind van de cyclus, omdat eerder genoemde randvoorwaarden geschetst worden voor het verzamelen van data, maar ook omdat, wanneer de benodigde data zijn vergaard dat nieuwe behoeften creëert. Het hele proces leunt op sturing van beleidsmakers, de president, veiligheidsorganen etc.

In de tweede fase, *Collection*, worden de ruwe data verzameld die benodigd zijn voor het eindproduct. Er bestaan veel bronnen van informatie, zowel open als verborgen bronnen. Bij open bronnen moet gedacht worden aan kranten, radio en televisie-uitzendingen, tijdschriften, internet en boeken. Informatie van geheime of verborgen bronnen komt bijvoorbeeld van agenten en zogenaamde overlopers.

Daarnaast bestaat er ook data verzameling op technisch gebied. Hierbij moet gedacht worden aan het vergaren van data door middel van elektronica en satelliet beelden. In de 21^e eeuw is deze vorm van verzameling ongekend belangrijk en groot geworden.

De derde fase van het proces, *Processing*, bestaat uit het verwerken van de verzamelde data. Dit kan door decryptie, vertalingen en het reduceren van data tot alleen wat benodigd is.

In de vierde fase, *Analysis*, wordt getracht de stap te maken van basis informatie naar het eindproduct. Hierin is het integreren van verschillende soorten informatie belangrijk als ook het evalueren en analyseren van alle beschikbare data. Dit is belangrijk, omdat niet alle data even relevant zijn voor het eindproduct. Analisten toetsen de vergaarde data op betrouwbaarheid, validiteit en relevantie. Zij integreren alle verzamelde data tot een geheel, plaatsen deze in context en produceren het eindproduct voor de beleidsmakers.

Tenslotte de laatste fase van de cyclus, *Dissemination*, die logischerwijs weer overgaat in de eerste, is het overbrengen van het eindproduct naar de beleidsmakers, instanties etc. Dit zijn dezelfde die de *intelligence* hadden opgevraagd in de eerste plaats. Op de geleverde informatie wordt weer beleid gevormd door diezelfde beleidsmakers. Uiteindelijk worden hierop bepaalde beslissingen genomen waar weer nieuwe behoeften uit voortvloeien. Daarna komt de eerste fase, *planning and direction*, weer in beeld.

Voor dit onderzoek zijn alle fases van de cyclus van belang. De ene fase is wat belangrijker dan de ander. Daarom zal ik hier nog kort ingaan op waarom er in het onderzoek de focus zal liggen op bepaalde fases van de *Intelligence Cycle*. De eerste fase is belangrijk, omdat hier door de beleidsmakers bepaalde doelen worden gesteld waarvoor data verzameld moeten worden. De laatste twee fases hebben betrekking op de verwerking en vertaalslag die veiligheidsdiensten moeten maken naar de beleidsmakers voor opgevraagde data. Ook de manier waarop er data verzameld zijn over ISIL kan van belang zijn om te weten te komen waar eventuele fouten van de Amerikaanse veiligheidsdiensten hebben gezeten. Deze twee fases zijn van belang voor dit onderzoek, omdat in de eerste fase bijvoorbeeld doelen worden gesteld door de overheid waar de inlichtingendiensten moeten zoeken voor het verzamelen van de data. Wanneer blijkt dat de overheid in deze in gebreke blijft, kan het zijn dat de inlichtingendiensten hun werk wel goed doen, maar niet met het gewenste resultaat komen aangezien het doel van het verzamelen van data niet juist is gesteld. Dit kan interessant zijn in dit onderzoek aangezien er over en weer beschuldigd wordt dat een van de partijen niet goed zijn werk heeft gedaan op het gebied van data verzamelen en dat hier ook daadwerkelijk iets mee gedaan wordt. De laatste fase, het overbrengen van data, is erg belangrijk omdat, hier duidelijk wordt hoe de verzamelde data wordt overgedragen aan de beleidsmakers. Dit is uitermate interessant om te onderzoeken aangezien beide partijen elkaar beschuldigen. De inlichtingendiensten concludeerden dat de verzamelde data juist en goed was overgedragen en dat de overheid hier vervolgens niks meer mee deed. Obama daarentegen sprak dit tegen en zei dat hij nooit over de juiste gegevens wat betreft ISIL beschikte. De fases die tussen de eerste en laatste fase liggen zijn misschien belangrijk voor het natuurlijke verloop van de *Intelligence Cycle*, maar minder voor dit onderzoek. Hier vindt namelijk geen raakvlak plaats tussen de overheid

en de inlichtingendiensten. Dit onderzoek focust zich vooral op de contactpunten tussen de overheid en de inlichtingendiensten aangezien daar de beschuldigingen zich op toe spitsen van beide partijen.

Intelligence Failure

Wanneer is iets een *Intelligence Failure*? Dit is wanneer er binnen de *Intelligence Cycle* onvolkomenheden voorkomen die het Intelligence proces verstoren. (Lowenthal,2000:49)

Een *Intelligence Failure* heeft dus direct te maken met de cyclus. Wanneer er een element niet goed uitgevoerd wordt of functioneert wordt de cyclus verstoord.

Irak oorlog

Een uitermate goed voorbeeld van een *Intelligence Failure* is de Irak oorlog, die door sommigen wel de grootste *failure* in de geschiedenis wordt genoemd op het gebied van *intelligence*. (Taylor,2013) Nu 14 jaar na het binnenvallen van Irak, door een Westerse coalitie onder aanvoering van Amerika, is het land nog steeds verscheurd na het vallen van dictator Saddam Hoessein. De aangeleverde informatie die gebruikt werd voor het binnenvallen van Irak, namelijk dat Saddam over zogenaamde *weapons of mass destruction* beschikte, bleek pertinent onjuist te zijn. Schrijnender in dit geval is dat de juiste informatie wel beschikbaar was, maar niet gebruikt werd of genegeerd door verschillende politici. Twee hooggeplaatste menselijke bronnen die dicht bij Saddam stonden, gaven informatie dat deze niet over zulke wapens beschikte. Toch werd de oorlog voortgezet, ondanks het ontbreken van enige massavernietigingswapens. Dit is duidelijk een voorbeeld waarin het fout is gegaan bij de laatste stap, *Dissemination*. De politiek in het Witte Huis wilde niet horen wat diensten als de CIA te vertellen hadden, aangezien dit niet in het straatje paste van de politici. (Friedman,2012)

9/11 attacks

Na de aanslagen van 9/11 op de *Twin Towers* in New-York werd er door een speciaal ingestelde commissie gesteld dat de gehele *intelligence community* algeheel gefaald had. Dit was een gevolg van een overweldigend aantal prioriteiten, te klein budget, verouderde interne structuur en bureaucratische vijandigheden. Hierdoor hebben de veiligheidsdiensten gefaald in het ontcijferen en ontdekken van het transnationale terrorisme en dreiging gedurende de jaren '90 tot aan 9/11. Als antwoord hierop stelde het Amerikaans Congres een *national intelligence director* en een *National Counterterrorism Center* in om zo de toekomstige dreigingen beter het hoofd te kunnen bieden. Belangrijke kanttekening bij de *9/11 attacks* is dat de CIA de aanslagen op zichzelf gemist heeft, maar niet de dreiging die vanuit Al-Qaeda geuit werd. De CIA had namelijk in de jaren '90 een speciale eenheid opgericht die zich puur focuste op het doen en laten van Osama bin Laden. (Friedman,2012)

Gezien het proces van de *Intelligence Cycle* dat elke keer doorlopen moet worden, valt er bij de 9/11 attacks vooral op dat alle stappen lijken voltooid te zijn geweest, maar dat er op bepaalde punten

cruciale fouten zijn gemaakt door zowel de inlichtingendiensten als de overheid, waardoor de aanvallen toch konden plaats vinden.

Nu de verschillende begrippen die in dit onderzoek zullen voorkomen besproken zijn aangevuld met enkele voorbeelden van *intelligence failures*, zal het volgende hoofdstuk zich meer toespitsen op ISIL, met bijbehorende voorbeelden en extra duiding.

ISIL

Dit hoofdstuk zal bestaan uit een korte weergave van de ontstaansgeschiedenis van ISIL, wie er invloed hebben gehad op de denkwijze van ISIL en waar ISIL zich op dit moment bevindt. Dit hoofdstuk is om een zo compleet mogelijk beeld te geven van hoe de organisatie eruitziet waar de Amerikaanse overheid en inlichtingendiensten achteraan zitten.

Ontstaansgeschiedenis ISIL

Het ontstaan van de Islamitische Staat in Irak is direct te linken aan de Amerikaanse inval in Irak in 2003 en de Syrische burgeroorlog, die uitbrak in 2011.(Stathis,2015:1) Irak zorgde initieel voor de mogelijkheden voor ISIL om te kunnen ontstaan, namelijk doordat er een verhoogde kans op sektarisch geweld was in Irak, die werd veroorzaakt door het niet op tijd oppakken en tegenhouden van culturele verschillen tussen groeperingen, het gebruik van geweld om macht te demonstreren en de mogelijkheden voor buitenlandse strijders om zich te vestigen in Irak.(Smith,2015:15) Met het wegvallen van het Saddam-regime ontstond er een soort van machteloosheid onder de bevolking van Irak.

De situatie in Irak legde dus de ideologische basis voor ISIL, de Syrische burgeroorlog zorgde echter voor het ontstaan van het gebruik van bepaalde tactieken van ISIL. Het veroveren van verschillende gebieden, controleren van bepaalde smokkelroutes en het samenwerken met lokale actoren behoren tot het repertoire van de organisatie.(Baker,2014) Nog belangrijker is de link met het conflict in Irak, waar Soennieten op gespannen voet leefden met toenmalig president van Irak, Malik, met de gemeenschap in Syrië. De Soennitische gemeenschap in Syrië steunde de Soennitische minderheid in Irak en beide probeerden toe te werken naar een Soennitische Islamitische Staat. (Terril,2016:125)

De politieke situatie in Irak had een directe impact op het economisch herstel van het land sinds de inval in 2003. Er was geen herstel mogelijk doordat er sprake was van wijdverspreide corruptie in alle bestuurslagen, die zich vooral bezighielden met het behoud van macht en nepotisme.(Wagemakers,2014) Verder speelt mee dat de Iraakse bevolking niet gewend is aan een systeem waar zij zelf kan bepalen door middel van verkiezingen wie de macht krijgt of heeft. (Terril,2016:125) Onder het regime van Saddam Hussein kon men alleen als lid van de Ba'ath partij enige macht vergaren. Dit gegeven zorgde voor veel wantrouwen tussen veel bevolkingsgroepen in Irak. Na 2003 probeerden verschillende partijen een greep te doen naar de macht, al dan niet met gebruik van extreem geweld. Deze onzekere situatie was de perfecte voedingsbodem voor ISIL.(Baker,2014)

De rol van al-Qaeda

De invloed van al-Qaeda op ISIL is erg groot te noemen. Veel van de ideologie van ISIL heeft enige connectie met die van al-Qaeda. De organisatie, waar Osama bin Laden de leider van was, propageerde een compromisloze wereldwijde ideologie. De boodschap van al-Qaeda was voor iedereen bedoeld, zolang de richtlijnen van al-Qaeda maar gevolgd worden. Bin Ladens beruchte *Declaration of the World Islamic Front for Jihad* gericht tegen de Joden en de Kruisvaarders liet pas echt zien hoe al-Qaeda tegen de rest van de wereld aankeek. In deze verklaring worden drie bezwaren duidelijk die vooral bestaan uit persoonlijke onzekerheden en macht ten aanzien van de westerse bezetters. Dit zorgde ervoor dat Bin Laden de echte moslims kon categoriseren, identificeren en vergelijken met de tegenstanders van al-Qaeda. De bezwaren zijn breed opgezet, doelend op actie, gericht tegen hen die de echte moslims kwaad wilden doen. (Kfir,2015:233-252)

Het eerste bezwaar is religieus van aard en richt zich op de scheiding tussen moslims en niet-moslims. Hierin wordt ook het aantal bezette moslimlanden door niet-moslimlanden als Amerika benoemd, die de moslims infecteren met gedachtengoed dat ver van al-Qaeda af staat. Belangrijk is dat Bin Laden en zijn volgelingen bepalen wie de goede moslims zijn en wie dat niet zijn.

Het tweede bezwaar dat in de verklaring naar voren komt is gericht op het economische vlak. De niet moslims hebben ervoor gezorgd, door hun hebzucht, dat de moslims in eigen land, zoals Irak, uitgebuit worden en niks meer te vertellen hebben. Hierdoor hebben criminelen, *warlords* etc. de kans gekregen om de macht te grijpen in bijvoorbeeld Irak. Dit zorgt uiteraard voor veel onrust en onveiligheid onder de bevolking. Al-Qaeda en Bin Laden probeerden hier op in te spelen. (Kfir,2015:233-252)

Het derde en laatste bezwaar verbindt het religieuze en het economische aspect. Bin Laden benoemt een mysterieuze kracht die verantwoordelijk is voor alle moeilijkheden die moslims op dit moment ondervinden. Die mysterieuze kracht is het Westen in het algemeen, maar vooral Amerika, de moeder van al het kwaad volgens al-Qaeda.

De rol van al-Zarqawi

Het ontstaan van ISIL is niet in een handomdraai te verklaren, maar zeker is dat de organisatie een product is van *Islamic State of Iraq (ISI)*, die in 2006 is opgericht door verschillende aanhangers van op Al-Qaeda gebaseerde of eraan gelieerde groeperingen. ISI had veel volgers van al-Zarqawi als leden. Deze Al-Zarqawi, een voortijdige schoolverlater en crimineel, was uiteindelijk de man die de Iraakse opstand mogelijk maakte en het geloof in een wereldwijde *Jihad* onder moslimgroeperingen weer leven inblies. (Kfir,2015:233-252) Hij focuste zich op de Soenitische bevolking van Irak, die haar macht steeds meer verminderd zagen worden door Maliki. Ook de toenadering tot Iran, wat een

Sjiitisch land is, zorgde voor veel onrust en onvrede onder de Soennitische bevolking van Irak. Het bericht van Al-Zarqawi was niet allen bedoelde voor de Iraakse bevolking, maar voor alle Soennitische moslims over heel de wereld, gelijk aan die van Osama bin Laden. De invloed van al-Zarqawi is onder te verdelen in drie onderdelen.

Het eerste onderdeel heeft betrekking op het gebruik van het begrip Islam in relatie tot actie ondernemen. Al-Zarqawi maakte gebruik van *Islamic Action*, het focussen op het vestigen van een Islamitische Staat van waaruit de ideologie van Al-Qaeda en het aanwijzen van een ideologische vijand kan worden verspreid. (Kfir,2015:233-252) Volgens al-Zarqawi is de ideologische vijand alle niet Soennitische moslims verspreid over de hele wereld. Deze ongelovigen moeten volgens de boodschap met geweld van de wereld worden verwijderd. ISIL heeft deze boodschap uiteindelijk overgenomen en dit geprojecteerd op de buitenlandse mogendheden, als Amerika, om zo de onvrede in Irak in eigen voordeel te gebruiken. Door het falen van westerse mogendheden zorgde ISIL ervoor dat de organisatie zich richtte op de tribale en religieuze identiteiten van de bevolking. Door de bevolking fysieke, economische, sociale en religieuze veiligheid te bieden, probeerde ISIL zo de bevolking voor zich te winnen, zolang de Soennitische gemeenschap de boodschap van ISIL accepteerden.

Ten tweede propageerde al-Zarqawi een meedogenloze anti-Sjiitische ideologie die meer populair werd door het conflict in Syrië en omdat er in de moslim wereld een verhoging van sektarisch geweld waarneembaar was. (Kfir,2015:233-252) De Sjiieten werden door al-Zarqawi afgeschilderd als mensen erger dan de kruisvaarders in de Middeleeuwen. Deze vijandige boodschap heet Irak, met een ontevreden Soennitische bevolking, pijlsnel richting een burgeroorlog geduwd. De gewelddadige boodschap zorgt voor het dehumaniseren van de Sjiitische bevolking en het beschuldigen dat zij niets doet of geeft om de Soennitische godsdienstleer. Dit maakt het voor ISIL makkelijker om de Soennitische bevolking achter ISIL te krijgen.

Ten derde was al-Zarqawi groot voorstander van het gebruik van extreem geweld voor wervingsdoeleinden. (Kfir,2015:233-252) ISIL heeft deze benadering overgenomen, maar heeft er een kleine aanpassing bij gedaan. ISIL richtte zich nog meer op het gebruik maken van angst onder de bevolking en rijkdom beloven aan toekomstige strijders om zo aan gebiedsuitbreiding te kunnen doen. ISIL gebruikte terrorisme voor het benadrukken van het falen van de Iraakse regering onder leiding van Maliki, om zo de bevolking voor zich te winnen. Verder verwerpt ISIL het Sykes-Picot verdrag en dus de grenzen tussen Irak en Syrië. Dit verdrag, opgemaakt in 1916 door de Fransen en Britten, verdeelde het Midden-Oosten in denkbeeldige grenzen. Nog steeds gaat men er vanuit dat dit verdrag de bron is van onrust in de regio. Volgens de organisatie was het opdelen van deze twee

landen alleen bedoeld om de Soennitische bevolking te verzwakken en deze zo tot een minderheid in beide landen te behouden. (Stathis,2015:4)

De mate van invloed die al-Zarqawi heeft gehad op de ideologische basis van ISIL is niet te onderschatten. Hoewel ISIL veel van zijn gedachtegoed licht aangepast heeft in eigen belang, is de indruk die al-Zarqawi heeft achtergelaten onverminderd groot. Hij heeft niet alleen invloed gehad op de ideologie en grondbeginselen van ISIL maar ook op de huidige leider van ISIL, genaamd Abu Bakr al-Baghdadi. (Stathis,2015:2-5)

De rol van al-Baghdadi

Al-Baghdadi is de huidige leider van ISIL en hij bouwt voort op het gedachtegoed van al-Zarqawi. De reputatie van deze leider is gebaseerd op het gebruik van extreem geweld tegen tegenstanders. Belangrijkste doel van al-Baghdadi is het verenigen van de Soennitische gemeenschap in Irak en Syrië. (Kfir,2015:233-252) Dit verklaart ook waarom zoveel tribale leiders zich aansluiten bij ISIL. De organisatie komt op voor deze in vergetelheid geraakte groeperingen die vechten voor hun voortbestaan onder het bewind van Maliki. Al-Baghdadi's agenda bestaat dus uit het verenigen van alles Soennieten, maar ook het aaneen rijgen van militaire ontwikkelingen is een van de speerpunten van ISIL. Deze overwinningen hebben een aanzuigende werking op veel moslims in heel de wereld om zich aan te sluiten bij ISIL.(Makrum,2014) Dit geeft namelijk aan dat ISIL capabel is om eigen leden te beschermen en haar eigen agenda na te jagen.(Stathis,2015:2-5)

ISIL probeert ook zowel lokale als buitenlandse rekruten te werven door te benadrukken dat Soennitische moslims, al dan niet in Irak of Syrië, worden afgemaakt door een gemeenschappelijke vijand, namelijk de Sjiitische moslim gemeenschap die gesteund wordt door het Westen. Nieuw is ook het gebruik van online media ten faveure en promotie van ISIL zelf en om zo nieuwe rekruten aan te trekken. (Kfir,2015:233-252) Zoals eerder genoemd komen de rekruten niet alleen uit de omgeving maar ook uit westerse landen. Moslims uit die landen voelen zich verbonden met hun Soennitische lotgenoten en gaan over tot het aansluiten bij ISIL.(Scott&Hubbard,2014) Belangrijk om te onthouden is het gegeven dat in de gebieden waarin ISIL opereert slechte of geen controle is door de overheid en er in die gebieden ook veel onveiligheid heerst. Door enigszins veiligheid aan die bewoners te beloven worden veel mensen overgehaald om zich aan te sluiten bij de organisatie. (Stathis,2015:2-5)

Strijdende partijen in conflict

Het conflict in Irak en Syrië is een uiterst complex conflict. Het is niet alleen een 'normaal' interstatelijk conflict, maar het neigt meer naar een multinationaal conflict of zelfs een proxy oorlog. De inmenging van zowel de Verenigde Staten, aan het hoofd van een coalitie, als de Russische troepenmacht gestationeerd in Syrië zorgt voor een uiterst complexe situatie. Daarom volgt in dit hoofdstuk een kort overzicht van de strijdende partijen met hun bedoelingen. (Website RTL)

ISIL

Zoals eerder vermeld richt ISIL zich op het stichten van een zogenaamde Islamitische Staat zonder grenzen. Het operatiegebied van ISIL richt zich vooral op grote delen van Irak en Syrië. Recentelijk zijn er ook aanslagen opgeëist door ISIL in bijvoorbeeld Libanon en Turkije. (Johnson,2016)

Iraakse regering

De Iraakse regering probeert met man en macht strijdende groepen uit Irak te verdrijven en krijgt hierbij steun van de westerse coalitie. De Iraakse regering heeft zelf de beschikking over conventionele eenheden in de strijd tegen ISIL. (Johnson,2016)

Syrische regering

Onder leiding van president Assad probeert de Syrische regering met steun van Rusland verschillende islamitische groeperingen uit het land te werken. President Assad heeft als bondgenoot Rusland en maakt gebruik van conventionele eenheden in de strijd tegen ISIL. (Johnson,2016)

Coalitie onder leiding VS

De Verenigde Staten en haar bondgenoten zijn officieel op verzoek van Irak betrokken bij deze oorlog. Door middel van bombardementen en militaire trainers proberen zij het tij te keren ten nadele van ISIL. (Johnson,2016)

Rusland

Als bondgenoot van Syrië probeert Rusland onder leiding van president Poetin haar eigen belangen in de regio te beschermen door het sturen van militaire slagkracht. Toegang tot de Middellandse Zee is essentieel voor de Russische vloot. ISIL en andere Islamitische groeperingen vormen een bedreiging voor het regime van Assad en de militaire basissen in Syrië. (Johnson,2016)

Turkije

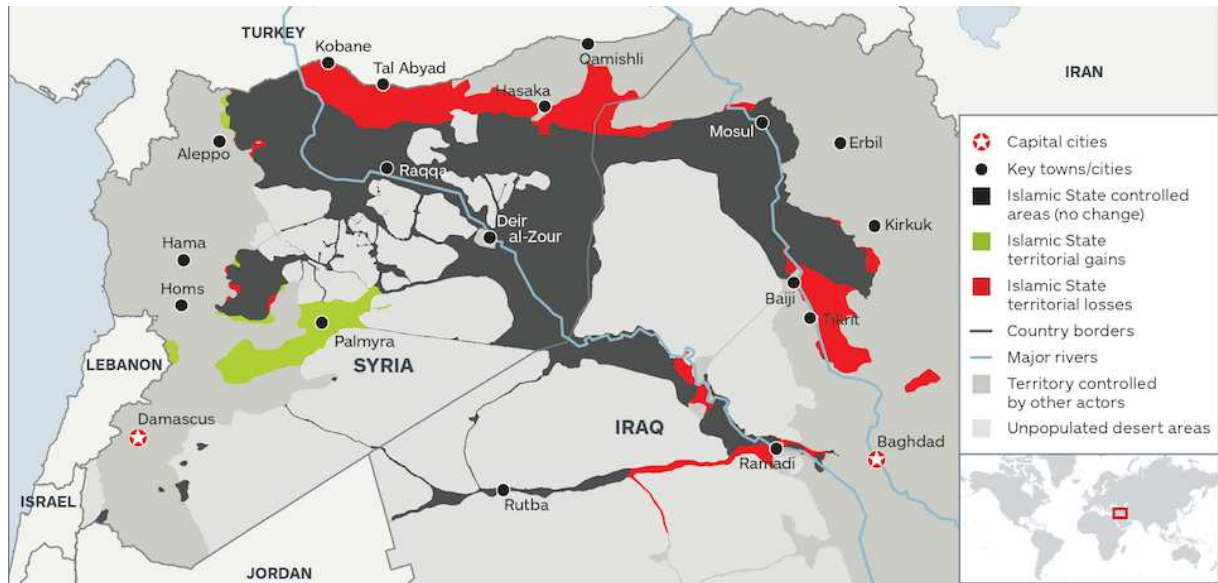
De Turkse regering richt zich als NAVO bondgenoot op het terugdringen van ISIL bij de Syrische grens om haar eigen burgerbevolking te beschermen. Turkije lijkt een dubbelrol te hebben in het bestrijden van de Koerden. De Turkse regering beschouwt een onafhankelijke Koerdische Staat als onrechtmatig en willen dit dan ook koste wat kost weten te voorkomen. (Johnson,2016)

Koerden

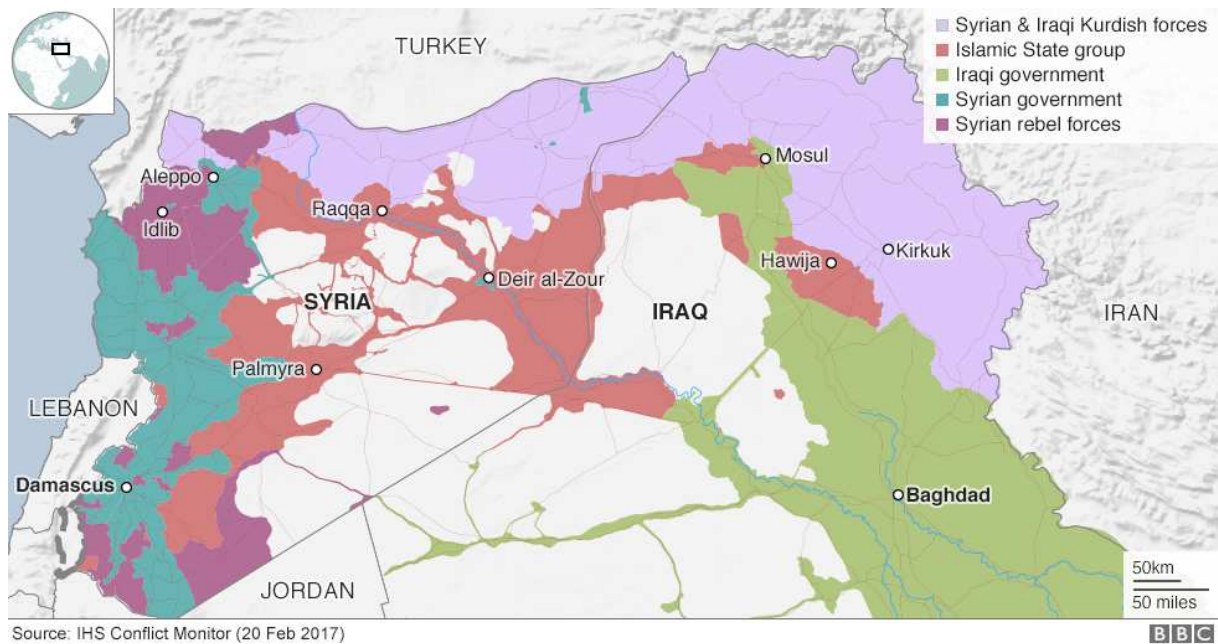
De Koerden zijn verspreid over zowel Irak, Syrië als Turkije. In deze drie landen worden zij vijandig ontvangen, omdat zij voor een zelfstandig Koerdistan strijden. Ook nemen de Koerden al dan niet noodgedwongen de strijd op tegen ISIL. (Johnson,2016)

Operatiegebied ISIL

Het bovenstaande kaartje, gemaakt in 2015, geeft goed het verloop weer van de oorlog die ISIL heeft ingezet. ISIL had in 2014 grote delen van Irak en Syrië in handen en wist zelfs de hoofdsteden Damascus en Bagdad te bedreigen. Met de komst van de westerse coalitie en Rusland naar het oorlogsgebied veranderde het beeld van een onoverwinnelijk ISIL drastisch. Rebellen gesteund door het Westen wisten gesteund door bombardementen veel grondgebied te heroveren op ISIL in zowel Syrië als Irak. (Johnson,2016)

Deze tweede kaart geeft het operatiegebied van ISIL goed weer. Dit is de meest recente situatie; de kaart is gepubliceerd op 20 februari 2017 door de *IHS conflict monitor*. Dit is een *tool* die grote getalen van *open-source intelligence* en *social media* verwerkt in kaartjes zoals deze. Duidelijk waarneembaar is dat ISIL het moeilijk heeft en veel grondgebied heeft verloren ten opzichte van het hoogtepunt in 2014. Hoewel er door ISIL teruggevochten wordt, lijkt het tij gekeerd te zijn in het voordeel van de Irakese en Syrische regering. (Website BBC)

Rol van de Amerikaanse inlichtingendiensten

Nu het duidelijk is waar ISIL zich mee bezighoudt en waar de ideeën van de organisatie op gebaseerd zijn, gaat dit hoofdstuk meer de diepte in en richt zich op de vraag welke rol de Amerikaanse inlichtingendiensten hebben gespeeld ter onderkenning van de opkomst en dreiging van ISIL. Eerst zal er een kort overzicht gegeven worden van de betrokken inlichtingendiensten met een korte profielschets. Vervolgens zal dit hoofdstuk het beleid van de inlichtingendiensten weergeven. Ten slotte zal er worden gekeken naar wat er exact gedaan is om ISIL te onderkennen en dat zal weer gelinkt worden aan de *Intelligence Cycle*.

De CIA nader bekeken

De *mission statement* van de *Central Intelligence Agency* luidt als volgt:

“The CIA is responsible for providing intelligence on a wide range of national security issues to senior US policymakers. The Director of the Central Intelligence Agency (D/CIA) is nominated by the President and confirmed by the Senate. The Director manages the operations, personnel and budget of the Central Intelligence Agency and acts as the National Human Source Intelligence (HUMINT) Manager.” (Website CIA)

Verder geeft de CIA op haar eigen site aan dat het hoofddoel van de organisatie is om *intelligence* te verzamelen, evalueren en overbrengen aan de President van de VS en *senior* beleidsmakers van de Amerikaanse overheid om deze te assisteren in het nemen van beslissingen in relatie tot de nationale veiligheid van Amerika.

Ten eerste richt de organisatie zich op het identificeren van een probleem of *issue* dat betrekking heeft op de nationale veiligheid van Amerika. Vaak wordt de CIA gevraagd om een bepaald probleem te bestuderen, zoals wat voor activiteiten een terroristische organisatie uitvoert, daarna kijkt de organisatie hoe die informatie verzameld kan worden. Deze informatie kan op verschillende manieren verzameld worden. Het vertalen van buitenlandse kranten, televisie, en radio uitzendingen voorziet de organisatie van *open source intelligence*. Daarnaast wordt er ook door middel van *signal intelligence* informatie verzameld. Dit wordt uitgevoerd door zogenaamde *signal analysts*. Deze analisten richten zich op het decoderen van buitenlandse berichten opgepikt door bijvoorbeeld satellieten in de ruimte.

Nadat de CIA de benodigde informatie heeft vergaard, gaan analisten aan de slag om een vertaalslag te maken en de verzamelde data te filteren voor de beleidsmakers. Volgens de CIA zelf zijn de aangeleverde data vrij van voorkeuren of politieke invloeden. De organisatie probeert desgevraagd een zo neutraal en nauwkeurig beeld te schetsen van de verzamelde data voor de beleidsmakers.

Ten slotte geeft de CIA aan dat, zoals eerder hier vernoemd, men geen aanbevelingen doet voor het maken van beleid. Dit laat zij over aan de organisaties die daar over gaan, namelijk *State Department* en *Department of Defense*. De beleidsmakers gebruiken de informatie verzameld door de CIA om Amerikaans beleid ten opzichte van andere landen te formuleren. Verder houdt de CIA zich niet bezig met het actief opsporen van criminelen, dit is een taak voor een andere organisatie, namelijk de FBI. Dit betekent echter niet dat er geen samenwerkingsverband tussen deze twee organisaties bestaat.

Analyse van de rol van de CIA

Na besproken te hebben hoe de CIA er precies uitziet en voorbeelden te hebben gegeven van operaties die goed en slecht zijn gegaan, zal dit (sub)hoofdstuk zich richten op de analyse welke rol de CIA heeft gespeeld in het onderkennen van de opkomst en dreiging van ISIS. Dit zal zoals eerder vermeld gebeuren aan de hand van verschillende elementen van *Intelligence Cycle*.

De historische rol van de CIA in het Midden-Oosten

Ten eerste heeft Amerika door het steunen van radicaal Islamitische groeperingen om de Sovjet-Unie te verjagen uit Afghanistan een niet te stoppen beweging in gang gezet in het Midden-Oosten.(Chengu,2014:19-21) Dit bracht een Islamitische beweging op gang die zich ging afzetten tegen de heersende macht in vooral Afghanistan en Irak. Deze Islamitische beweging is direct te linken aan Osama bin Laden. Al-Qaeda zou volgens sommigen voortvloeien uit steun van de CIA. Deze beweging is zich vervolgens gaan ontwikkelen en onder leiding van Osama bin Laden zijn er aanslagen gepleegd op westerse doelen. Bekendste voorbeeld zijn de 9/11 aanslagen, waardoor Amerika werd opgeschrikt. De aanslagen op de *Twin Towers* zouden dan weer leiden tot de inval in Irak en Afghanistan, wat de onvrede in die regio weer groot maakte. Uit die onvrede zou dan ISIL zijn ontstaan. (Chengu,2014:19-21) De betrokkenheid van de CIA in deze is niet direct te bewijzen en wordt door veel wetenschappers ook vaak verworpen. De CIA is zeker betrokken geweest bij het steunen van Islamitische rebellen in Afghanistan, maar de bewering dat de organisatie direct betrokken zou zijn bij het ontstaan van ISIL is overtrokken. (Milne,2015)

Ten tweede is het interessant om te kijken naar het smokkelen van wapens door de CIA, MI6 en Turkije naar Syrische rebellen, die tegen het regime van Assad vechten. Amerika heeft er alles aan gedaan om te verhullen dat zij betrokken zijn bij het leveren van wapens. Deze wapens komen uit Libië. Dit land is na de Arabische Lente bevrijd van dictator Gadaffi, maar een effectieve regering ontbreekt. Wapens liggen voor het oprapen en de *intelligence* organisaties zagen een kans om de rebellen in Syrië te bevoorraden.(Burweila,2014:2-7) De bevoorradingsroute loopt echter langs de 500 kilometer lange grens tussen Turkije en Syrië. Dit is precies het gebied waar strijders van ISIL ook uitermate actief zijn. Het lijkt dus goed mogelijk dat een gedeelte van deze geleverde wapens in handen heeft kunnen vallen van strijders van ISIL. Daarbij komt dat de rol van Turkije in de ogen van de Amerikanen tweeledig lijkt te zijn. Aan de ene kant steunen de Turken als NAVO partner het optreden van de Amerikanen. Aan de andere kant lijken de Turken uit te gaan van een eigen agenda, gezien het feit dat veel strijders die zich bij ISIL aansluiten via de zuidgrens in Turkije zich kunnen aansluiten bij de strijders in Syrië.(Cockburn,2014)

Ten derde wordt de CIA door een aantal landen verantwoordelijk gehouden voor het financieren en bewapenen van ISIL en haar strijders.(Chossudovsky,2016) De vicepresident van Iran, Masoumeh Ebtekar, beschuldigt Amerika van betrokkenheid bij ISIL. Verschillende *intelligence agencies* zouden in samenwerking met een aantal Golfstaten zorgen voor het financieren van de strijders van ISIL. Volgens de vicepresident werd duidelijk dat de Amerikanen ook ISIL strijders zelf had opgeleid in Jordanië. Staten die dit beweren zijn meestal gezworen vijanden van Amerika, denk dus aan Iran en bijvoorbeeld Cuba. De beweringen kunnen tot nu toe ook niet hard worden gemaakt. De irritatie in de regio lijkt nog steeds vooral bij de invallen in Irak en Afghanistan te liggen. Hierdoor zou de voedingsbodem gelegd zijn voor het ontstaan van een organisatie als ISIL.(Bishara,2015)

De rol van de CIA voorafgaand aan en tijdens het ontstaansproces van ISIL als organisatie is dubieus te noemen. Het bewapenen van verschillende groeperingen en de inval van Amerika in Irak hebben een klimaat gecreëerd waarin een organisatie als ISIL zich ongestoord heeft kunnen ontwikkelen.

Verder Interessant om te zien is dat er in een inlichtingen rapport, geschreven in augustus 2012, duidelijk wordt dat de CIA voorspeld heeft dat de omstandigheden in de regio uitermate goed waren voor een organisatie als ISIL.(Milne,2015) De organisatie voorspelde in dit rapport dat dit zou plaats vinden in Syrië en Irak. Dit was in contrast met het algemene gedachtegoed in die tijd, dat alleen het bestaan van al-Qaeda in Irak identificeerde en dat gelijknamige moslim extremisten zich ophielden in Syrië. Niets wees echter op het ontstaan van een organisatie die zich over zowel Irak als Syrië zou verspreiden. Het document is geen beleidsdocument, maar een intern document dat over verschillende binnenlandse organisaties in Amerika is verspreid. Ondanks deze informatie besloten de Amerikanen om extremisten in Syrië te steunen, waarvan algemeen bekend was dat deze gedomineerd werden door sektarische groeperingen.(Milne,2015)

Uit deze analyse blijkt dat de CIA wel degelijk op de hoogte was van het mogelijke gevaar dat destijds in de regio speelde. Als we er twee stappen uit de *Intelligence Cycle* bij pakken, te weten de eerste en laatste stap, dan worden er een aantal zaken duidelijk. De CIA heeft als een van de hoofdtaken om *intelligence* te verzamelen ten behoeve van de Amerikaanse veiligheid. In deze situatie is dat ook naar behoren uitgevoerd. Op basis van het geclassificeerde beleidsdocument heeft het er alle schijn van dat het bij de laatste stap van de cyclus is mis gegaan, het overbrengen van de informatie naar de beleidsmakers. Zoals eerder vernoemd heeft het in 2012 opgestelde document nooit de status van een officieel beleidsdocument bereikt en is er dus ook verder niks mee gedaan. Het document is sterk geredigeerd en laat alleen het broodnodige zien. Concluderend kan er gesteld worden dat de CIA op het eerste gezicht prima haar werk gedaan heeft als het gaat om het verzamelen van *intel* en het adresseren van de situatie in het Midden-Oosten in de periode rond 2012. Het pijnpunt lijkt zich

te bevinden in deze situatie op het doorspelen van de verzamelde data naar de beleidsmakers die daar vervolgens actie op hadden moeten nemen. Dit is niet gebeurd gezien het westerse standpunt dat een jaar later nog steeds niet veranderd was en er eigenlijk steeds meer geld en wapens richting extremistische groeperingen werd gestuurd. Dit waren overigens niet ISIL zelf, maar groeperingen die vochten tegen het regime van Assad in Syrië.

De rol van de CIA kan zowel positief als negatief uitgelegd worden. Door operaties die de CIA in het verleden heeft uitgevoerd is de voedingsbodem voor een organisatie als ISIL gelegd. Door het continu bewapenen van rebellenbewegingen zou je kunnen stellen dat Amerika er zelf voor gezorgd heeft dat de situatie zover heeft kunnen komen. Belangrijk is dat de CIA op een gegeven moment wel door had dat de situatie in het Midden-Oosten dusdanig ernstig was dat daar in plaats van kleine groepjes een Islamitische Staat kon uitkomen. Dit is ook gesteld in het beleidsrapport alleen deze informatie is nooit gedeeld met beleidsmedewerkers in het Witte Huis.

Intelligence community versus beleidsmakers

Zoals eerder genoemd in het vorige (sub) hoofdstuk laten het rapport en verschillende bronnen van buitenaf zien dat de *intelligence community* op de hoogte was van een groeiende dreiging van geweld in 2012 in zowel Syrië als Irak. Ook de staat van Irakese troepen, die niet gevechtsklaar waren, zorgden voor grote zorgen bij *senior* en militaire *intelligence officials*. Het rapport liet echter weinig tot geen indruk achter in het Witte Huis, dat vooral bezig was met het blussen van kleine brandjes en weinig aandacht aan de zaak kon besteden. (Siniver&Lucas,2016:69-75) De kleine brandjes in dit verband wilde zeggen: het voorkomen van een burgeroorlog in Irak en het voorkomen van een burgeroorlog in Syrië. De opkomst van ISIL was kortom op dat moment geen prioriteit voor het Witte Huis.

Wanneer men terugkijkt naar de jaren voor 2012 dan wordt ten eerste duidelijk dat zowel het Witte Huis als de *intelligence community* bepaalde gebeurtenissen niet goed beoordeeld heeft. Zelfs nadat een grote groep strijders Irak binnendrong en daar grote steden als Fallujah veroverde, vond het Witte Huis het probleem niet groot genoeg. Verschillende *intelligence agencies* waren niet voorbereid op de snelle opmars van deze extremistische strijders in Irak. Bijvoorbeeld Frederic C. Hof, verantwoordelijk voor het behartigen van Amerikaanse belangen in Syrië als ambassadeur, sprak zich in de volgende bewoordingen uit: "I'm not suggesting anyone was asleep at the switch necessarily, but the organization definitely achieved strategic surprise when it rolled into Iraq" (Baker&Schmitt,2014)Hoewel Hof in dit citaat officieel ontkent dat een van de organisaties niet goed zijn werk heeft gedaan, wordt wel duidelijk dat er toch onvrede heerst over de snelheid van het onderkennen van de dreiging en de reactie die daarop volgde vanuit het Witte Huis.

De organisatie waar Hof over spreekt is ISIL, die door haar inval in Irak het momentum naar zich toetrok in de strijd om een grote Soennitische Staat.

Ten tweede heeft ook de situatie in Irak een grote rol gespeeld in het niet tijdig onderkennen en kunnen tegenhouden van ISIL. De Iraakse regering was na de jarenlange oorlog vermoeid door Amerikaanse aanwezigheid en drong aan op snelle terugtrekking van de Amerikaanse troepen.

“Administration officials said that they tried to “get our foot back in the door” in Iraq after the troop withdrawal, as one put it, to create a joint counterterrorism effort, but that Baghdad was eager to be rid of the Americans and resisted. In 2012, when there were roughly five suicide bombings in Iraq a month, that did not seem to be a major issue. But a year later, there were as many as 50 a month as the Syrian war increasingly spilled over the border.” (Baker&Schmitt,2014)

De *intelligence community* heeft dus geprobeerd na het terugtrekken van de Amerikaanse eenheden uit Irak, om een voet aan de grond te krijgen om daar het opbloeiende terrorisme te bestrijden. Dit geeft mij aan dat de CIA met behulp van andere organisaties wel degelijk goed op de hoogte was van het naderende gevaar en hier ook op probeerde te handelen. Ook waarschuwde de Amerikaanse *intelligence community*, in 2014, dat het waarschijnlijk was dat ISIL waarschijnlijk zou proberen om grondgebied te winnen in zowel Irak als Syrië. De organisaties hebben schijnbaar gefaald in het overbrengen aan het Witte Huis, aangezien deze niet overtuigd zijn geraakt van de noodzaak om in te grijpen.

Verder heeft de *intelligence community* onmiskenbaar fouten gemaakt. Interessant om te zien is hoe de *intelligence community* de hand in eigen boezem steekt op dit vlak. Admiraal Michael Rogers, directeur van de *National Security Agency*, zei het volgende over waar de CIA tekortschoot:

...“suggested that the intelligence community had underestimated the Islamic State’s transformation “from an insurgency to an organization that was now also focused on holding ground territory.”

(Baker&Schmitt,2014)Hoewel de *community* aangeeft dat zij voldoende op de hoogte was van de gevaren van ISIL en het ontstaan ervan is het haar niet gelukt om dit over te brengen aan de beleidsmakers in het Witte Huis. De opdracht is bijna perfect uitgevoerd, maar de laatste stap van *Intelligence Cycle, dissemination*, duidelijk mislukt. Doordat het niet gelukt is om het Witte Huis de ernst te laten inzien van het naderende probleem, heeft ISIL zich haast ongestoord kunnen ontwikkelen in Irak en Syrië.

Ten slotte heeft niet alleen de CIA heeft een rol gespeelde ter onderkenning van de dreiging en opkomst van ISIL. Ook analisten van het Pentagon hebben hier een aandeel in gehad. In 2015 klaagden lager geplaatste analisten binnen CENTCOM dat de analyses die ze gemaakt hadden werden geredigeerd door senior analisten. De rapporten bleken te negatief over het optreden tegen ISIL en werden daarom geredigeerd voordat een rapport bij Obama op het bureau belandde. Toen ISIL in 2014 stad na stad veroverden in Irak zorgde dit voor terugtrekkingen van Iraakse troepen. Het geredigeerde rapport sprak alleen over *redeployment*, wat met recht een eufemisme te noemen is. Dit is kwalijk aangezien beleidsmakers er van uit gaan dat de geleverde data niet politiek gekleurd is. Een woordvoerder van CENTCOM had hier het volgende over te zeggen:

“Senior civilian and military leadership consider these assessments during planning and decision-making.” He elaborated “These products and the analysis that they present are absolutely vital to our efforts, particularly given the incredibly complex nature of the multi-front fights that are ongoing now in Iraq and Syria.”

De woordvoerder geeft in deze quote toe dat er bepaalde *intel* geredigeerd is voordat deze bij een van de beleidsmakers terecht kwam. Dit druist sterk in tegen waar de *Intelligence Cycle* voor staat. In de laatste stap is het de bedoeling dat de informatie op een zo neutraal mogelijke manier wordt doorgegeven van de analisten naar de beleidsmakers. Dit is uitermate belangrijk, omdat beleid gevormd wordt op basis van de geleverde informatie. Wanneer deze informatie politiek gekleurd is, bestaat de kans dat hierdoor bepaalde zaken over het hoofd worden gezien of genegeerd.

De rol van de Amerikaanse overheid

In dit hoofdstuk wordt de rol van de Amerikaanse overheid onder de loep genomen die zij heeft gespeeld ter onderkenning van de opkomst en dreiging van ISIL. Ten eerste zal er een korte profielschets van president Obama weergegeven worden. Hier komt zijn buitenlands beleid ter sprake ten tijde van zijn regeerperiode. Ten tweede richt dit hoofdstuk zich op de analyse wat de Amerikaanse overheid heeft ondernomen ter onderkenning van de opkomst van ISIL. In zowel positieve als negatieve zin. Ten slotte volgt er een korte conclusie waarin de analyse kort samengevat wordt.

Profielschets president Obama

Toen Obama in 2009 werd ingezworen als president, had hij al een goed beeld hoe hij zijn buitenlands beleid zou willen vormgeven. Hij zou graag zien dat Amerika's beeld in het buitenland ten positieve hernieuwd zou worden en dan vooral in de moslim wereld. De oorlogen in Irak en Afghanistan hebben er mede voor gezorgd dat Amerika in die landen er niet positief op staat. Daarnaast moesten de banden met zowel Iran als Rusland herzien worden. Er moest gewerkt worden aan een positieve en vruchtbare diplomatieke relatie met deze landen. De president koos voor een koers naar een meer vredelievende en stabiele wereld, waar hij zelf onderdeel van uitmaakte. Belangrijk is dat Obama in het Witte Huis progressief handelde wanneer mogelijk, maar ook pragmatisch was wanneer nodig. (Indyk,Lieberthal&O'Hanlon,2012)

Op deze visie van Obama zijn er zowel positieve geluiden als kritiek waar te nemen. De compromissen die hij heeft moeten sluiten, worden gezien als een teken van zwakte. Zijn zoektocht naar het hernieuwen van banden met landen als Iran en Rusland heeft er voor gezorgd dat traditionele bondgenoten op den duur verwaarloosd werden. (Indyk,Lieberthal&O'Hanlon,2012) Positief aan het beleid van Obama is het significant verzwakken van Al-Qaeda, de banden met China zijn weer aangehaald, het herstel van Amerika's internationale reputatie en de terugtrekking van troepen uit Irak.

Misschien wel van het grootste belang is Obama's beleid in het Midden-Oosten. Zoals eerder vermeld trachtte Obama de banden met het Midden-Oosten verder aan te halen. Obama heeft altijd geprobeerd om tegen terrorisme te strijden, maar was geen voorstander van de *global war on terror* van de vorige president Bush. Primaire focus van Obama was om de oorlogen in Irak en Afghanistan zo snel mogelijk te beëindigen. Daarentegen focuste hij zich wel op Al-Qaeda terreucellen verspreid over het Midden-Oosten, om zo een van Amerika's grootste vijanden uit te schakelen.

De grootste uitdaging voor Obama's buitenlandbeleid is de Arabische Lente geweest. Obama heeft Amerika proberen te plaatsten achter diegenen die streeden voor democratische veranderingen en vrijheden in een aantal landen in het Midden-Oosten. Mede hierdoor is een aantal dictators van het wereldtoneel verdwenen. Grote fout is geweest de terughoudende houding ter omverwerping van de Syrische dictator Bashar al-Assad, waardoor dat land in een grote chaos verviel. Verschillende groeperingen met uiteenlopende bedoelingen begonnen de aanval te openen op het Syrische regime. Amerika durfde het niet aan om ook daadwerkelijk grondeenheden naar dit gebied te sturen om zo de Amerikaanse belangen te beschermen. Obama gaf alleen goedkeuring voor de uitvoering van bombardementen in de regio. Dit ter ondersteuning van de rebellen die de strijd aangingen met de Syrische dictator. Uiteindelijk, na herhaaldelijke oproepen tot steun door Assad, besloot Rusland om grondtroepen te sturen ter ondersteuning van het regime en om haar eigen belangen te ondersteunen. Obama's buitenlandbeleid liep hier een gevoelige deuk op. Ook het aanzien van Amerika op het internationale wereldtoneel daalde aanzienlijk, aangezien Amerika altijd als internationale politieagent werd gezien. Doordat zij het op dit vlak liet af weten, zag Rusland haar kans schoon en sprong in de leegte die Amerika achter liet. (Indyk,Lieberthal&O'Hanlon,2012)

Analyse Amerikaanse overheid

De Amerikaanse overheid, onder leiding van President Obama, heeft de Islamitische Staat altijd ISIL genoemd. Dit is niet zonder reden. Obama verwierp de term ISIS, dat spreekt over een gebied van zowel Irak als Syrië. Daarentegen koos hij om de term ISIL te gebruiken, omdat Levant, waar de I in ISIL voor staat, in ogen van de Amerikanen geen erkende geografische term is. Hiervoor is gekozen zodat de regering vragen kon vermijden over bijvoorbeeld de legitimiteit van ISIL en eventueel haar doelen als organisatie. Het ontbrak de regering Obama echter aan een strategische aanpak en zij probeerden het met deze keuze enigszins te verhullen.(Siniver&Lucas,2016:69-75)

Obama probeerde in 2014 het publiek te doen geloven dat Amerika een duidelijke en daadkrachtige strategie had klaarliggen om ISIL aan te pakken. Hij sprak over de hechte relatie met zijn inlichtingendiensten en dat hij deze elke dag sprak om de voortgaande situatie te beoordelen. Uit de woordkeuze van Obama bleek echter dat er juist geen strategie voor handen was. Door constant te wisselen tussen ISIL en spreken over een 'terroristische groepering' wekt het de schijn dat het voor Obama niet duidelijk was hoe deze organisatie aangepakt moest worden. (Siniver&Lucas,2016:69-75)

De regering van Obama kon ook niet in detail treden over een strategie toen er door verschillende journalisten in 2014 expliciet naar gevraagd werd. Obama en zijn woordvoerders bleven vaag en antwoordden daarop ontwijkend. De enige optie die expliciet uitgesloten werd was het sturen van grondtroepen naar Irak, aangezien deze net waren teruggetrokken na het beëindigen van de Irak

oorlog. Dit zou namelijk een enorm gezichtsverlies betekenen voor Obama, die hier een persoonlijk punt van had gemaakt.

De regering begon met het nadenken over een eventuele interventie in augustus 2014, toen ISIL al grote delen van Irak had veroverd. Yezidi's in Irak werden teruggedreven in de bergen en moesten de stad Sinjar ontvluchten. Yezidi's zijn hoofdzakelijk christelijk. Obama reageerde hierop door vluchten met hulpmiddelen toe te staan en de bevolking te helpen met evacueren. Daarnaast wilde hij dat Amerikaanse diplomaten in Erbil werden beschermd en vloeiende er voor het eerst een waarschuwing richting ISIL uit. (Kam, 2015:23)

De strategie moest volgens Obama beginnen met het verbinden en uitzoeken van Iraakse leiders. Dit was volgens hem een voorwaarde voor het verenigen van Irak om zo een front te kunnen vormen tegen ISIL. Obama sprak opvallend genoeg niet over de situatie in Syrië en de opstand tegen Bashar al-Assad. Uiteindelijk, als reactie op een aantal onthoofdingen uitgevoerd door ISIL op een aantal westerse personen, gaf Obama zijn fiat voor het bombarderen van doelen in Syrië. Ook werd er gesproken over het steunen van de Syrische oppositie met militaire trainingen en het leveren van wapens. Hiermee wilde Obama de Syrische oppositie steunen die te maken had met zowel ISIL als het regime van Assad. (Indyk, Lieberthal & O'Hanlon, 2012)

Dat Obama de dreiging en opkomst van ISIL heeft onderschat wordt duidelijk uit de volgende quote uit een interview met de president in 2014:

"ISIL is certainly not a state. It was formerly al Qaeda's affiliate in Iraq, and has taken advantage of sectarian strife and Syria's civil war to gain territory on both sides of the Iraq-Syrian border. It is recognized by no government, nor by the people it subjugates. ISIL is a terrorist organization, pure and simple." (Obama, 2014)

Wat opvalt is dat Obama hier ontkent dat ISIL een staat is of vormt. Zijn punt is dat de organisatie geen staat is, omdat deze niet erkend wordt door enige internationale organisatie. Hij blijft ISIL een terroristische organisatie noemen die alleen maar uit is op geweld en op onderwerping van de Soenitische bevolking in Syrië en Irak.

Vervolgens gaf Obama In juni 2015 toe dat zijn regering nog steeds geen plan had om ISIL te bestrijden: “When a finalized plan is presented to me by the Pentagon, then I will share it with the American people. We don’t yet have a complete strategy because it requires commitments on the part of the Iraqis as well.” (Obama,2015)

Hiermee probeerde Obama in juni 2015 ISIL weg te zetten als een abstracte bedreiging voor de Amerikaanse veiligheid. Hij prees zijn inlichtingen en veiligheidsdiensten voor hun inzet voor het voorkomen van enige aanslagen in Amerika zelf. Deze inlichtingendiensten begonnen, door een gebrek aan eenduidige strategie, tegen te strubbelen. Meer dan 50 *intelligence* officieren van het *US Central Command* schreven in een klachtbrief dat Obama en zijn regering de beoordelingen die zij gemaakt hadden over ISIL niet serieus namen. (Sinniver&Lucas,2016:69-75) Obama wenste alleen het beeld te krijgen dat ISIL verzwakt was. Daarbij komt dat het Congres stevige kritiek had op de Syrische training van rebellen en het leveren van wapens. De efficiëntie van deze operatie was veel te laag en kostte te veel.

Concluderend kan er gesteld worden dat de regering Obama gefaald heeft om daadkrachtig te handelen tegen ISIL. De opkomst van de organisatie was bekend, alleen Obama durfde het niet aan om weer troepen te sturen naar Irak en laat staan Syrië. Na de belofte om geen troepen meer te sturen naar Irak, de oorlog was immers voorbij, manoeuvreerde de president zich in een lastig parket. ISIL kreeg relatief vrij baan van de Amerikanen om grote delen van Irak en Syrië te veroveren, ondanks het goedkeuren van bombardementen en leveringen van wapens aan Syrische rebellen. Het ontbreken van een eenduidige strategie zorgde voor een halve oplossing voor het probleem dat ISIL heet. Een kanttekening die hierbij gemaakt moet worden is, dat Obama ISIL nooit als staat had kunnen erkennen. Wanneer de regering dat gedaan had, zouden zij feitelijk een terroristische staat goedkeuren. Amerika pretendeert nooit te onderhandelen met een staat of organisatie die op terroristische doeleinden gestoeld is.

Intel genegeerd?

Zoals aangegeven in de inleiding van deze scriptie heeft Obama vlak voor het verlaten van het Witte Huis aangegeven dat de opkomst van ISIL niet op zijn *intelligence radar* stond en dat de verschillende veiligheidsdiensten hem niet op tijd hebben gewaarschuwd over de opkomst van de organisatie. (Boyer, 2016) Het Witte Huis wordt hierin gesterkt door een verklaring van James R. Clapper, directeur van *National Intelligence*, in 2014 waarin hij toegeeft dat de inlichtingendiensten de opkomst van ISIL hebben onderschat. Critici uit verschillende hoeken claimen dat de regering van Obama verschillende waarschuwingen van de inlichtingendiensten en bondgenoten als de Koerden over de opkomst van ISIL compleet genegeerd hebben na 2011, toen Obama besloot tot terugtrekking uit Irak. (Boyer, 2016)

In februari 2014 briefde Lt.Gen. Michael Flynn, toentertijd hoofd van de *Defense Intelligence Agency*, het *Armed Service Committee* van de Senaat. Hij zei daarin het volgende:

“The group probably will attempt to take territory in Iraq and Syria to exhibit its strength in 2014, as demonstrated recently in Ramadi and Fallujah, and the group’s ability to concurrently maintain multiple safe havens in Syria,” Gen. Flynn testified. “Since the departure of U.S. forces at the end of 2011, [Islamic State] has exploited the permissive security environment to increase its operations and presence in many locations and also has expanded into Syria and Lebanon to inflame tensions throughout the region.” (Boyer, 2016)

Flynn gaf hiermee aan dat de inlichtingendiensten volledig op de hoogte waren van de dreiging die ten toon werd gespreid door ISIL en heeft dit ook doorgegeven aan het comité. Alhoewel het Witte Huis zich verschuilt achter de verklaring van Clapper, blijkt dat wat hij eerder gezegd had iets genuanceerde lag dan dat het Witte Huis het heeft gebracht.

Clapper had namelijk niet gezegd dat de inlichtingendiensten ISIL als een geheel niet zagen aankomen, maar alleen dat de diensten de wil om te vechten van organisatie hadden onderschat. Daarbij komend hadden de inlichtingendiensten de capaciteit van het Iraakse leger om ISIL te stoppen schromelijk overschat. De inlichtingendiensten hadden volgens Clapper wel degelijk data aangeleverd die wezen op de eerste tekenen van ISIL in zowel Irak als Syrië en dat verschillende analisten de regering hadden geïnformeerd over de voortgang en kracht van de organisatie.

De regering Obama heeft gefaald om de inlichtingen, die voorhanden waren, te gebruiken. Zijn uitspraak dat ISIL niet op zijn radar stond beschouw ik dan ook als onjuist. Verschillende bronnen bevestigen dat Obama en zijn regering hadden kunnen en moeten weten dat de situatie in Irak en Syrië te gevaarlijk was om voorbij te laten gaan. Sterker nog, Obama heeft de aangeleverde data

genegeerd en zich geconcentreerd op het volbrengen van zijn eigen agenda. In die agenda was er namelijk geen ruimte voor een organisatie als ISIL die na de Arabische Lente heel het Midden-Oosten op zijn kop heeft gezet. Wat Obama uitermate slecht uitkwam is dat dit speelde net na de terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Irak. Dit was namelijk een van de verkiezingsbeloften van Obama, de oorlogen in het Midden-Oosten moesten beëindigt worden. Door het gebrek aan troepen in Irak, kon ISIL gemakkelijk stad na stad veroveren. Dit werd versterkt door het opzichtige falen van Iraakse troepen.

Synergie

In dit laatste hoofdstuk zal de focus komen te liggen op de synergie tussen hoofdstuk drie en vier. Hierin zal worden beschreven welke verbanden er kunnen worden gelegd tussen het handelen van inlichtingendiensten enerzijds en het handelen van de Amerikaanse overheid met betrekking tot ISIL anderzijds. Ook zal hier enige nuance aangebracht worden naar aanleiding van de analyses.

De CIA en andere Amerikaanse inlichtingendiensten hebben een tweeledige rol gespeeld in het onderkennen van de opkomst en dreiging van ISIL. Ten eerste is de historische rol van de Amerikanen in het Midden-Oosten niet te ontkennen of te verwaarlozen. Het bewapenen van verschillende groeperingen met streng islamitische denkbeelden heeft voor veel onrust in de regio gezorgd. Ten tweede hebben de inlichtingendiensten in samenwerking met een aantal bondgenoten wel degelijk de vinger op de zere plek weten te leggen. Namelijk dat alles er op wees dat er een voedingsbodem was voor een organisatie als ISIL om zich te ontwikkelen. Verschillende rapporten zijn hierover opgesteld. In het licht van de *Intelligence Cycle* zijn er vooral bij de laatste stap fouten gemaakt. De inlichtingendiensten hebben gefaald in het goed overbrengen van verzamelde informatie aan de beleidsmakers. Ten tweede hebbende verschillende analisten geklaagd dat de informatie die zij aanleveren geredigeerd werd om zo de situatie met betrekking tot ISIL beter te laten lijken. Ten slotte hebben de inlichtingendiensten toegegeven, dat toen ISIL al in opkomst was en een bedreiging vormde, zij de wil om te vechten van het Irakese leger hebben onderschat.

De Amerikaanse overheid onder leiding onder president Obama, die zich met zijn buitenlands beleid richtte op een verbetering van Amerikaans imago wereldwijd, heeft de geleverde data van de inlichtingendiensten genegeerd. De regering lijkt geen eenduidige strategie te hebben willen formuleren om ISIL te stoppen. Dit lijkt mede voort te komen uit een belangrijke verkiezingsbelofte van Obama. Dit was namelijk het beëindigen van de oorlog in Irak en Afghanistan. Amerika was vermoeid en verzadigd geraakt na deze oorlogen en was toe aan *closure*. Het kwam Obama dan ook heel slecht uit dat ISIL net na de terugtrekking van troepen uit Irak in 2011, zich ontpopte als een groot gevaar voor de regio. Het niet willen benoemen van wat de organisatie is, Obama heeft veel verschillende benamingen gebruikt, en zoals eerder gezegd het ontbreken van een eenduidige strategie, zorgde ervoor dat ISIL haast ongestoord haar doelen kon nastreven.

Conclusie

Dit onderzoek begon met een quote van Obama, die aangaf dat hij de opkomst van ISIL niet had aanzienkomen en dat de organisatie helemaal niet op zijn *intelligence radar* stond. Hij schoof hiermee de Amerikaans inlichtingendiensten de schuld in de schoenen. Dat een president zo openlijk kritiek uitte op organisaties waar hij bijna elke dag nauw mee samenwerkt, zorgde dan ook voor de nodige ophef en kritiek. Die kritiek kwam voornamelijk uit de hoek van de inlichtingendiensten die zich niet serieus voelden genomen door de president.

Wat duidelijk geworden is, is dat de organisatie ISIL in korte tijd grote stappen heeft kunnen maken onder toezend oog van de Amerikanen. ISIL, dat zich richt op het voortzetten en oprichten van een Islamitische Staat, greep het machtsvacuüm in Irak en Syrië aan om haar eigen doelen na te streven. Dit gebeurt al dan niet met extreem geweld. De organisatie, geleid door al-Baghdadi, hoopt door het gebruik van geweld en door het focussen op de Soennitische gemeenschap in het Midden-Oosten haar macht uit te breiden. Een staat zonder daadwerkelijke grenzen en voor alle moslims is het ideaalbeeld van deze organisatie.

Hoe kan het dat de inlichtingendiensten dit grote probleem niet hebben zien aankomen? Aan de hand van de *Intelligence Cycle* is er gekeken of de stappen goed zijn doorlopen door de inlichtingendiensten. Uit onderzoek blijkt dat de inlichtingendiensten wel degelijk op de hoogte waren van de situatie in Irak en Syrië en hier de regering ook voor probeerden te waarschuwen. Dat het mislukt is om de regering goed te informeren hoe kritiek de situatie was in de periode van 2011-2014 is spijtig te noemen. Ook het onderschatten van de wil om te vechten van het Iraakse leger, helpt niet met het bestrijden van ISIL. Wanneer de inlichtingendiensten erin geslaagd waren om de president, ondanks zijn verkiezingsbelofte, te overtuigen dat er daadwerkelijk grondtroepen nodig waren, dan is het waarschijnlijk dat ISIL niet in zulk snel tempo grond had kunnen veroveren in de regio. Een andere kritische noot die bij de inlichtingendiensten past is het feit dat zij samen met vorige regeringen een historische rol spelen in het Midden-Oosten. Door verschillende operaties in de regio, van het bewapenen van strijders tot de inval in Irak, is er een voedingsbodem gelegd voor het ontstaan van ISIL in een gedestabiliseerde regio.

Er is zoals eerder genoemd ook kritiek op het optreden van de regering Obama in deze kwestie. Obama wilde met zijn buitenlandsbeleid Amerika weer op de kaart zetten. Banden met oude vijanden als Rusland en China moesten aangehaald worden, maar ook de oorlogen in Irak en Afghanistan moesten beëindigd worden. Door alle Amerikaanse eenheden in 2011 terug te trekken uit Irak, zorgde hij er ongewild voor dat de toch al precare situatie in het land verder verergerd werd.

Samen met het feit dat de inlichtingendiensten de wil om te vechten van het Irakese leger hadden onderschat zorgde dit voor de perfecte voedingsbodem voor ISIL. Ten tweede wilde of kon Obama de organisatie niet echt bij naam noemen. De president heeft ISIL verschillende benamingen gegeven, simpelweg om zo betrokkenheid te vermijden. Obama wilde in eerste instantie dat dit een binnenlandse aangelegenheid bleef, zonder militaire inmenging in Irak. Toen bleek dat ISIL veel groter was dan gedacht, werd pijnlijk duidelijk dat Obama geen eenduidig beleid had om de organisatie te bestrijden. Hij wilde per se geen grondtroepen hebben in de regio, vanwege de net beëindigde oorlog in Irak. Dit zorgde ervoor dat ISIL niet bestreden kon worden met de middelen die de situatie vereiste. Ook het negeren of niet willen zien van aangeleverde data door inlichtingendiensten schetst een niet zo goed beeld van de regering-Obama. Gezien de quotes van verschillende personen uit de *intelligence community* zou de regering-Obama op de hoogte moeten zijn van hoe ernstig de situatie in het Midden-Oosten moet zijn geweest in de periode van 2011-2014. Hier is echter niet naar behoren op gehandeld.

Is de opkomst en dreiging van ISIL concluderend een *intelligence failure* te noemen? Met recht kan daar ja op geantwoord worden. Verschillende stappen van de *Intelligence Cycle* zijn niet op de juiste manier doorlopen of helemaal niet. Belangrijkste is dat de inlichtingendiensten gefaald hebben om de urgentie van het probleem door te geven aan de beleidsmakers. Of erger nog, geredigeerde informatie hebben doorgegeven, omdat analisten anders bang waren om hun baan te verliezen. De regering heeft echter ook foutief gehandeld toen de situatie ernstiger bleek dan gedacht. ISIL kon dus zo ongestoord zijn gang gaan en uitgroeien tot een organisatie die grote delen van de wereld schrik aan jaagt.

Door het falen van de Amerikanen om in te grijpen toen de situatie daar om vroeg, hebben zij veel aanzien op het wereldtoneel verloren. Amerika, nog steeds gezien als machtigste land ter wereld, werd zeker in het Westen als politieman van de wereld gezien. Ondanks Obama's beleid om Amerika weer positief op de kaart te zetten, is het ontbreken van een eenduidige strategie funest geweest om ISIL te stoppen. De situatie in Irak en Syrië is in de tussentijd alleen maar verergerd en moeilijker geworden door de meestrijdende partijen aan beide kanten. Rusland heeft haar kans gegrepen om haar militaire macht ten toon te spreiden en het regime van Assad te helpen in de strijd tegen de rebellen.

Reflectie

Het schrijven van deze scriptie is mijn niet meegevallen. Het zoeken van onafhankelijke en betrouwbare bronnen bleek een grotere opgave dan gedacht. De bronnen die ik vond bestonden vooral uit de westerse kant van het verhaal, wat ook logisch is aangezien dit over onderzoek over Amerika en haar inlichtingendiensten gaat. Wel heb ik geprobeerd om daar ook de andere kant van het verhaal te laten zien, door bronnen te gebruiken dicht uit de omgeving van ISIL zelf. Wel heeft dit geresulteerd in bronnen die helaas niet altijd even betrouwbaar waren. Een ander punt van aandacht was het vinden van bronnen die 'direct' van de inlichtingendiensten af kwamen, maar de meeste bronnen die ik heb moeten gebruiken zijn vaak indirect en quotes uit kranten. Het is jammer dat ik niet meer dan een paar rapporten heb kunnen vinden, rechtstreeks van de inlichtingendiensten vandaan. Dit heb ik proberen op te lossen door bronnen te gebruiken uit Amerikaanse kranten die bekend staan om hun kritische stukken en de mate van affiniteit met het schrijven van artikelen met betrekking tot inlichtingenvraagstukken. Al met al ben ik redelijk tevreden met dit onderzoek en hoop een enigszins nuancerende conclusie te hebben getrokken uit de beschikbare bronnen.

Het schrijfproces is redelijk soepel verlopen. Door elke dag een paar uur voor dit onderzoek in te plannen is het voor mijn gevoel heel natuurlijk verlopen. Uiteraard gaat het op de ene dag wat makkelijker dan de ander, maar door een vast stramien aan te houden is geen probleem geweest om tot een onderzoek als dit te komen. Ik heb alle stappen zo chronologisch mogelijk proberen te volgen, om zo overzicht voor mijzelf te houden. Ook door gebruik te maken van een strakke hoofdstukindeling, heb ik er voor kunnen zorgen dat het schrijfproces niet vaak afweek van wat ik voor ogen had. Het enige waarbij het schrijfproces wat stroef liep was bij de analyse wat betreft de CIA, waar ik op een gegeven moment niet meer duidelijk voor ogen had wat mijn doel met dit hoofdstuk was. Door even afstand te nemen van het onderzoek, kon ik later weer met een frisse blik beginnen en zo de nodige aanpassingen maken.

Literatuurlijst

- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2005). *Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen
- Baker, G (2014) "ISIL: Rising power in Iraq and Syria." *Al-Jazeera*, 11-06-2014
- Baker, P & Schmitt, E (2014). "Many Missteps in Assessment of ISIS Threat." *New-York Times*, 29-09-2014.
- Boyer, Dave (2016). "Obama blames U.S. intelligence for missing rise of Islamic State." *Washington Times*, 08-12-2016.
- Burweila, A. (2014). "How to lose a war: when your allies aid your enemies." *Research institute for European*.
- Chengu, Garikai(2014) "How the US helped create Al Qaeda and ISIS." *Counterpunch*. 19-09-2014
- Chossudovsky, M. (2016). "The Destruction and Political Fragmentation of Iraq. Towards the Creation of a US Sponsored Islamist Caliphate." *Globalresearch*, 23-12-2016
- Cockburn, Patrick.(2014) "MI6, the CIA and Turkey's rogue game in Syria." *The Independent*, 12-04-2014
- Cockburn, P. (2014). "Isis consolidates". *London Review of Books*, 36(16), 3-5.
- De Cooker, Jessy (2016) "Turkije en Rusland worden beste vrienden dankzij Rusland." *HP de Tijd*. 23-12-2016
- Farwell, J. P. (2014). The media strategy of ISIS. *Survival*, 56(6), 49-55.
- Franz, B. (2015). Popjihadism: Why young European Muslims are joining the Islamic state. *Mediterranean Quarterly*, 26(2), 5-20.
- Friedman, Uri (2012) The ten biggest American intelligence failures. *Foreign Policy*, 03-01-2012.
- Indyk, M. S., Lieberthal, K. G., & O'Hanlon, M. E. (2012). Scoring Obama's foreign policy: A progressive pragmatist tries to bend history. *Foreign Affairs*, 29-43.
- Johnson, Henry (2016). Mapped: The Islamic State Is Losing Its Territory – and Fast. *Foreign Affairs*
- Johnston, P. B. (2014). *Countering ISIL's Financing*. RAND Corporation.
- Kam, Ephraim. (2015) "The Islamic State Surprise: The Intelligence Perspective." *Strategic Assessment* 18.3: 22-23.

Katulis, B., Lang, H., & Singh, V. (2014). Defeating ISIS: An Integrated Strategy to Advance Middle East Stability. *Center for American Progress*.

Kfir, I. (2015). Social identity group and human (in) security: The case of Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL). *Studies in Conflict & Terrorism*, 38(4), 233-252.

Khalaf, Roula, and Sam Jones. (2014) "Selling terror: How ISIS details its brutality." *Financial Times*, 17-06-2014

Lawler, David & Alexander, Harriet (2017)" Donald Trump declares war on his intelligence agencies over 'illegal' and 'un-American' leaks." *The Telegraph*,16-02-2017.

Lowenthal, Mark M. (2000). Intelligence: From Secrets to Policy. *Washington, D.C.: CQ Press*. p. 49

Makrum, M. (2016). Tracing the historical and ideological roots of ISIS: Shi'ite or Sunni?. *Indonesian Journal of Islam and Muslim Societies*, 6(2), 209-240.

Milne, Seumas. (2015) "Now the truth emerges: how the US fuelled the rise of Isis in Syria and Iraq." *The Guardian*,03-06-2015.

Obama, Barack (2016) CNN Interview

Sahara, T. (2015). The international Jihadism: A new type of threat and regional cooperation as a remedy. *METU Studies in Development*, 42(2), 299.

Schmitt, E. (2016). "US Scrambles to Contain Growing ISIS Threat in Libya." *The New York Times*,21-02-2016.

Shane, Scott, and Ben Hubbard.(2014) "ISIS displaying a deft command of varied media." *New York Times*, 30-08-2014.

Siniver, A., & Lucas, S. (2016). The Islamic State lexical battleground: US foreign policy and the abstraction of threat. *International Affairs*, 92(1), 63-79

Smith, B. (2015). ISIS and the Sectarian Conflict in the Middle East. *Economic Indicators*, 3, 15.

Stathis, G. M. (2015). ISIS, Syria, and Iraq: The Beginning of a Fourth Gulf War?. *Critical Issues in Justice and Politics*, 1.

Taylor, Peter (2013) Iraq war: the greatest intelligence failure in living memory. *The Telegraph*,18-05-2013.

Terrill, W. A. (2016). Black Flags: The Rise of ISIS. *Parameters*, 46(2), 125.

Verschuren, P. J. M., & Doorewaard, H. (2007). *Het ontwerpen van een onderzoek*. Lemma, Amsterdam

Wagemakers, J. (2014). De ideologische onderbouwing van de Islamitische Staat. *ZemZem*, 2, 6-10.

Williams, Brian Glyn. "Michael Morell. The Great War of our Time. The CIA's Fight Against Terrorism, from Al Qa'ida to ISIS. New York: Twelve, 2015." *Perspectives on Terrorism* 10.1 (2016).

Hugh-Wilson, J.W. (2016). *On Intelligence, the history of espionage and the secret world*. Constable, London.

Website BBC, geraadpleegd op 27-02-2017: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034>

Website CIA, geraadpleegd op 27-02-2017: <https://www.cia.gov/about-cia/todays-cia/who-we-are>

Website RTL nieuws, geraadpleegd op 27-02-2017: <http://www.rtlnieuws.nl/buitenland/de-ingewikkelde-oorlog-in-syrie-wie-vecht-tegen-wie>